

Bipolär sjukdom

Lunchföreläsning 220503

Josefine Forssell överläkare och Bodil Huljegård, specialistpsykolog,
psykiatrisk mottagning A och B

Vad är bipolär?

- Två poler : depression och hypomani/mani.

Bildkälla: Public
Domain vectors

- Exakt orsak ej känd. ARV och MILJÖ. Sårbarhet och stress.

Bakgrund och förekomst

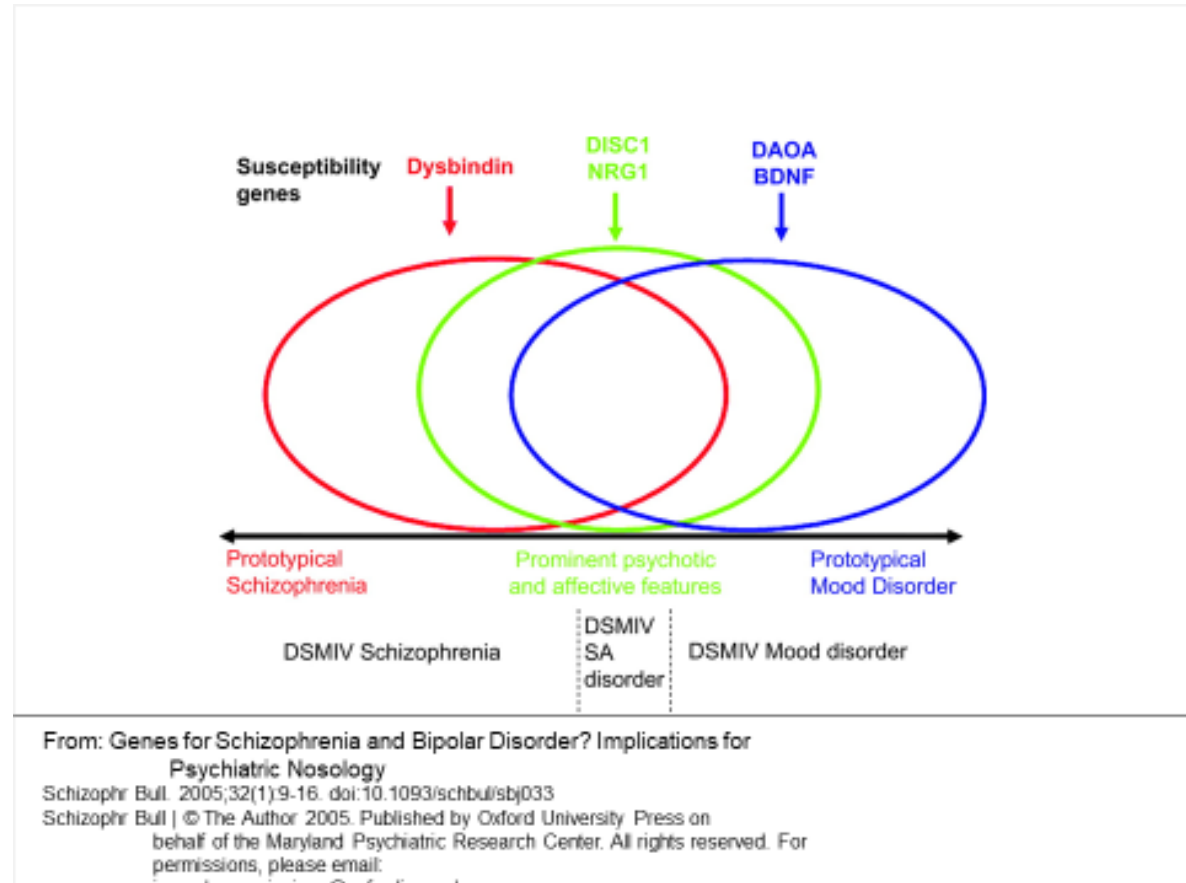
- Betydande inslag av ärftlighet, uppskattningsvis 56,4–61,8 %. Om en person har en förstagrads släkting med bipolär sjukdom löper den personen 10 gånger högre risk att drabbas själv jämfört med gemene man.
- Bipolär typ 1 ca 1% av befolkning, Bipolär 2 likaså.
- Om man räknar även lindrigare former ca. 5 %.
- Lika vanlig i hela världen.
- Ungefär lika vanlig bland män och kvinnor.
- Vanligast med insjuknande mellan 15-30 år.

Bipolär sjukdom-hypoteser

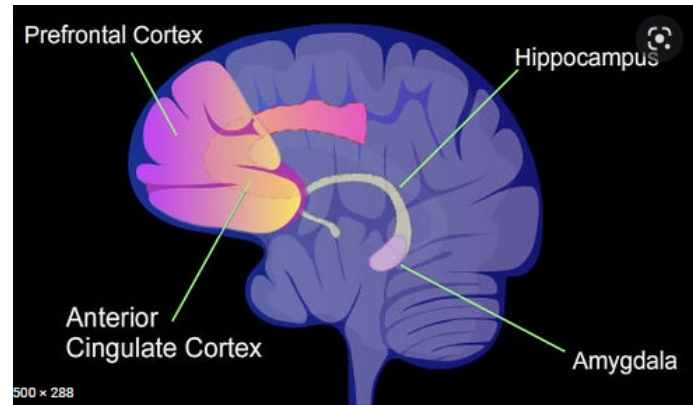
Exempel på gener man funnit samband till:

- BDNF kromosom 11
- DAOA(G27)/G30
- COMT
- NRG1
- DISC1
- AKAP 11

Brist/överskott av
signalsubstanser: serotonin,
noradrenalin, dopamin
Avvikelser i receptorsystem
Genetisk sårbarhet
Ej balanserad aktivitet
frontalt/centralt

Hjärnan

Bildkälla: Flickr

- Studier har visat att Amygdala (känslocentrum) är mindre/större.
- Cortikala strukturer (styr över amygdala) är tunnare.
- Aktiviteten i centran varierar vid episoderna.
- Man ser skillnader i hjärncellernas membraner och i signalsystemen och att olika områden aktiveras på andra sätt hos bipolära.

Det neurovetenskapen tycker sig kunna se är en obalans i samverkan mellan nätverken frontalt och i limbiska regioner.

[What is bipolar disorder? - YouTube](#)

DSM V

Bipolär 1

Bipolär 2

Cyklotym sjukdom

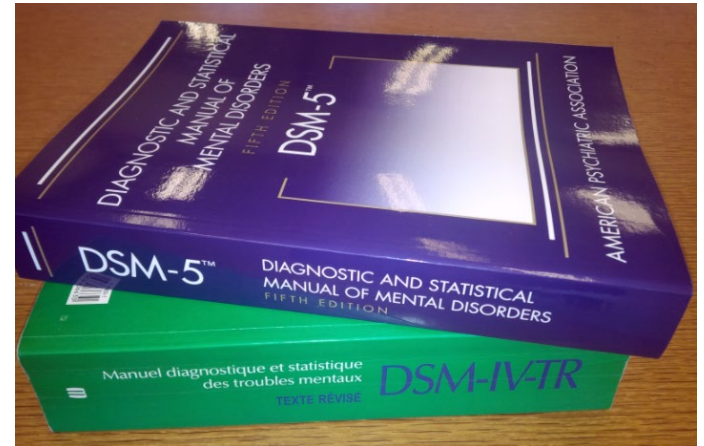
Läkemedelsinducerad bipolär sjukdom

Substansutlöst bipolär sjukdom

Bipolär förorsakad av medicinsk sjukdom

Andra specificerade bipolära sjukdomar

Ospecificerade bipolära sjukdomar

Bildkälla: Wikimedia Commons

Svängnings-sjukdomar

Bipolär

ADHD

Emotionell instabilitet

Exakt vad är det som svänger?

Stämningsläget

Det är detta vi mäter med
MADRS

och

YMRS <http://media.psykab.se/2011/01/ymrs.pdf>

+ Hypersomni (sover mycket), blytunga armar och ben, hyperfagi (äter mycket), psykomotorisk retardation (långsamma rörelser), psykotiska symtom, patologisk skuld (jag är skulden till allt), inslag av maniska symtom (blandat skov), affektiv labilitet

Depression

Nedstämd
Ångest
Aptit/sömn
Koncentration
Initiativ
Känslor för omgivning
Framtidstro
Livslust

Mani

Överaktivitet/
Irritation
Minskat
sömnbehov
Tycker jag är
bäst/eufori
Snabbt tal
>7dagar

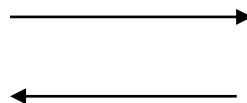
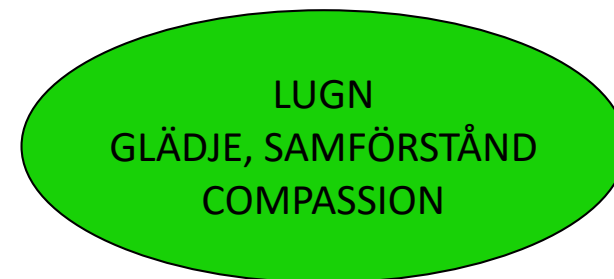
Hypomani

Samma symtom fast
mindre
Omgivningen märker
det med det ställer inte
till lika mycket
>4 dagar

SYSTEM OF EXPLORATION

SYSTEM OF SAFETY

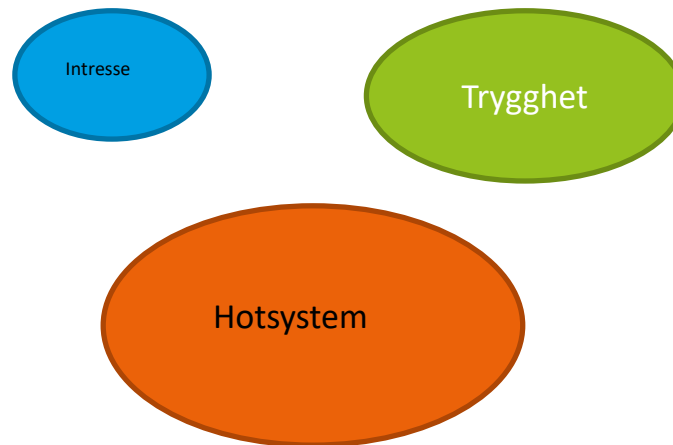

SYSTEM OF THREAT AND PROTECTION

Panksepp / P. Gilbert

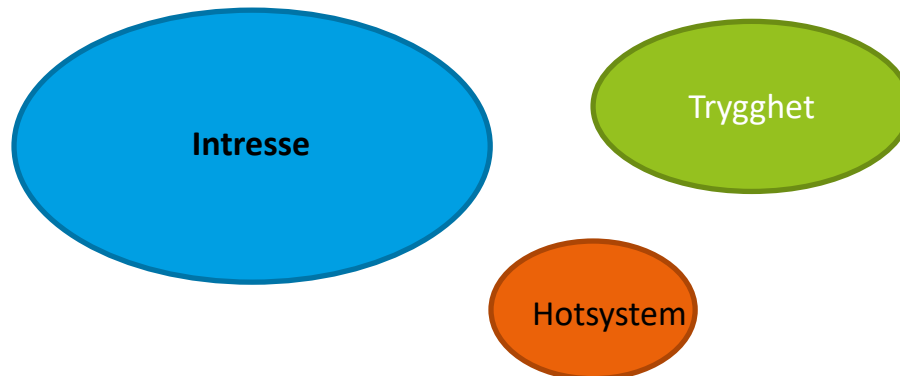
Bipolär- depression

- Förkrypt drivesystem

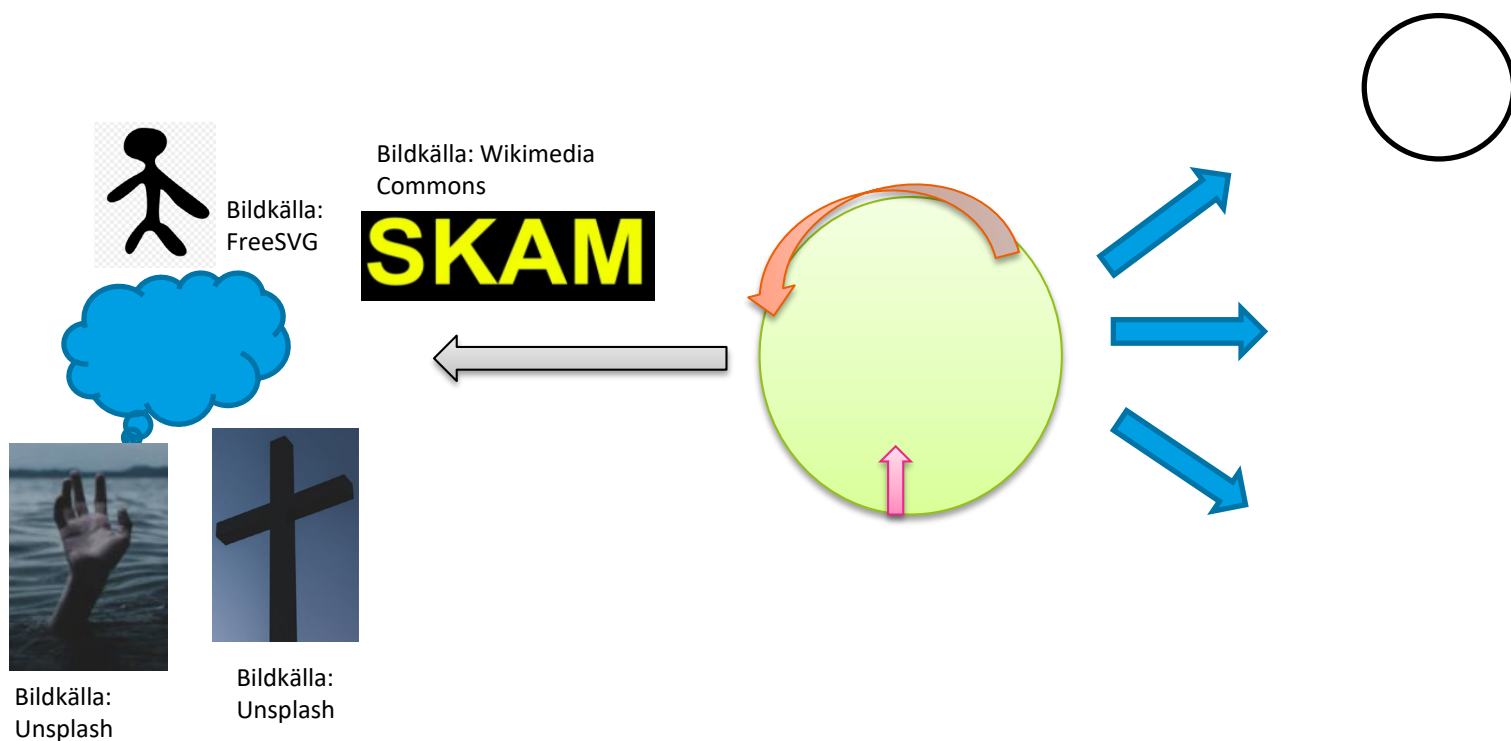

Bipolär- Mani

- Hyperaktivt drivesystem

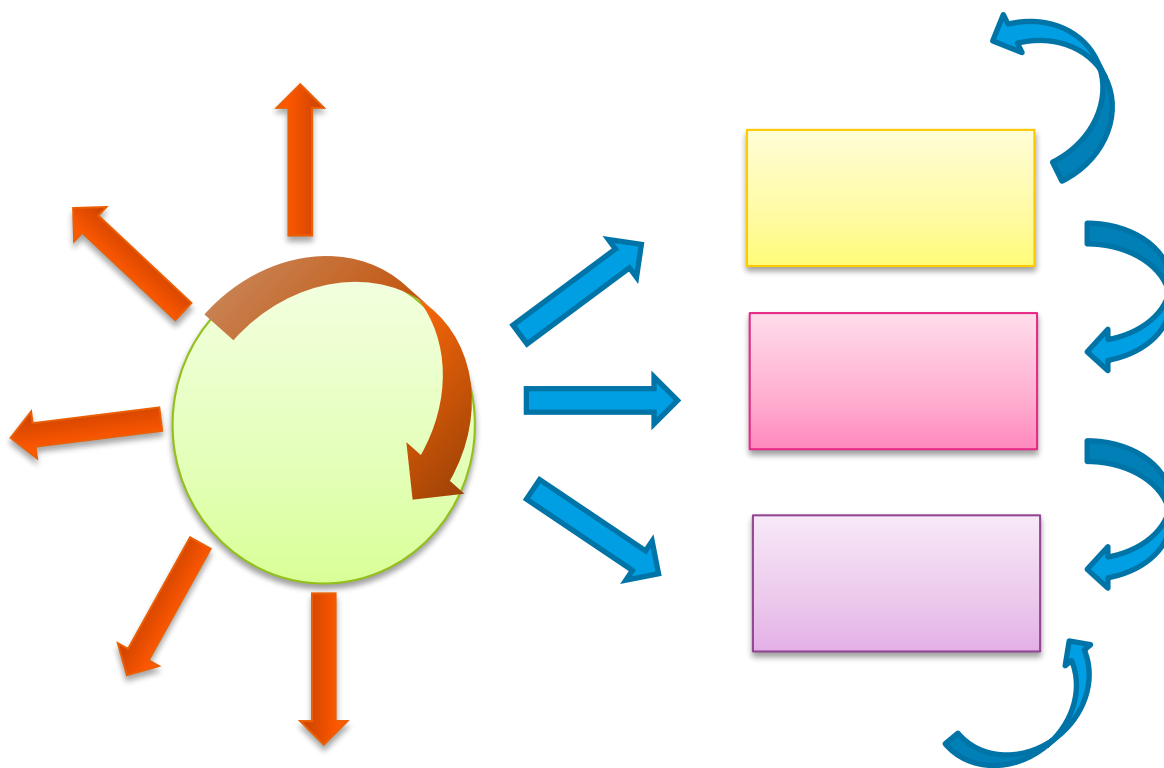

The thinking wheel

Källa: Dr Patrick McKeon

The thinking wheel

Källa: Dr Patrick McKeon

Distressed

Har kvar:

- Vitalitet
- Energi
- Aktivitet
- Ser levande ut

Men uttrycker:

Ledsenhet, ångest,
missnöje

Depressed

- Utslätad, få uttryck
- Nedstämd
- Dämpad
- Tom
- Drar sig undan

Bilder: Håkan
Huljegård

Dysphoria/Mixed state

Svårt att somna
Värre på em/kväll
Ilska/iritabilitet
Gråtmildhet

Källa: Dr Patrick McKeon

Att hitta bipolär sjukdom

Misstänk när:

- Terapieresistenta depressioner eller att man svara extremt fort på A D.
- Tidigt (före 20 år) insjuknande i depressioner
- Recidiverande depressioner > 5 tillfällen
- Snabba insjuknanden, snabba tillfrisknanden
- Ärftlighet för bipolär sjukdom
- Debut efter förlossning
- Brokig samsjuklighet: panik, alkohol, tidvis ätstörning, självdestruktivitet
- Atypisk depression
- Säsongsbunden depression

REMISS

Screeningformulär vid misstanke

- [Microsoft Word - graskala HCL32K.doc \(psykab.se\)](#)
- MDQ –dock sämre! Bara symtom!
- Tänk på differentialdiagnostiken!
- ADHD, emotionell instabilitet (EIP), substansutlöst

Behandling: mediciner/egna redskap

Varför mediciner?

- hjärnans celler repareras, minnet blir bättre och tankeförmågan
- mediciner hjälper verkligen vid bipolär sjukdom och snabbt
- du kommer snabbare i balans och kan stanna i balans vardagen fungerar

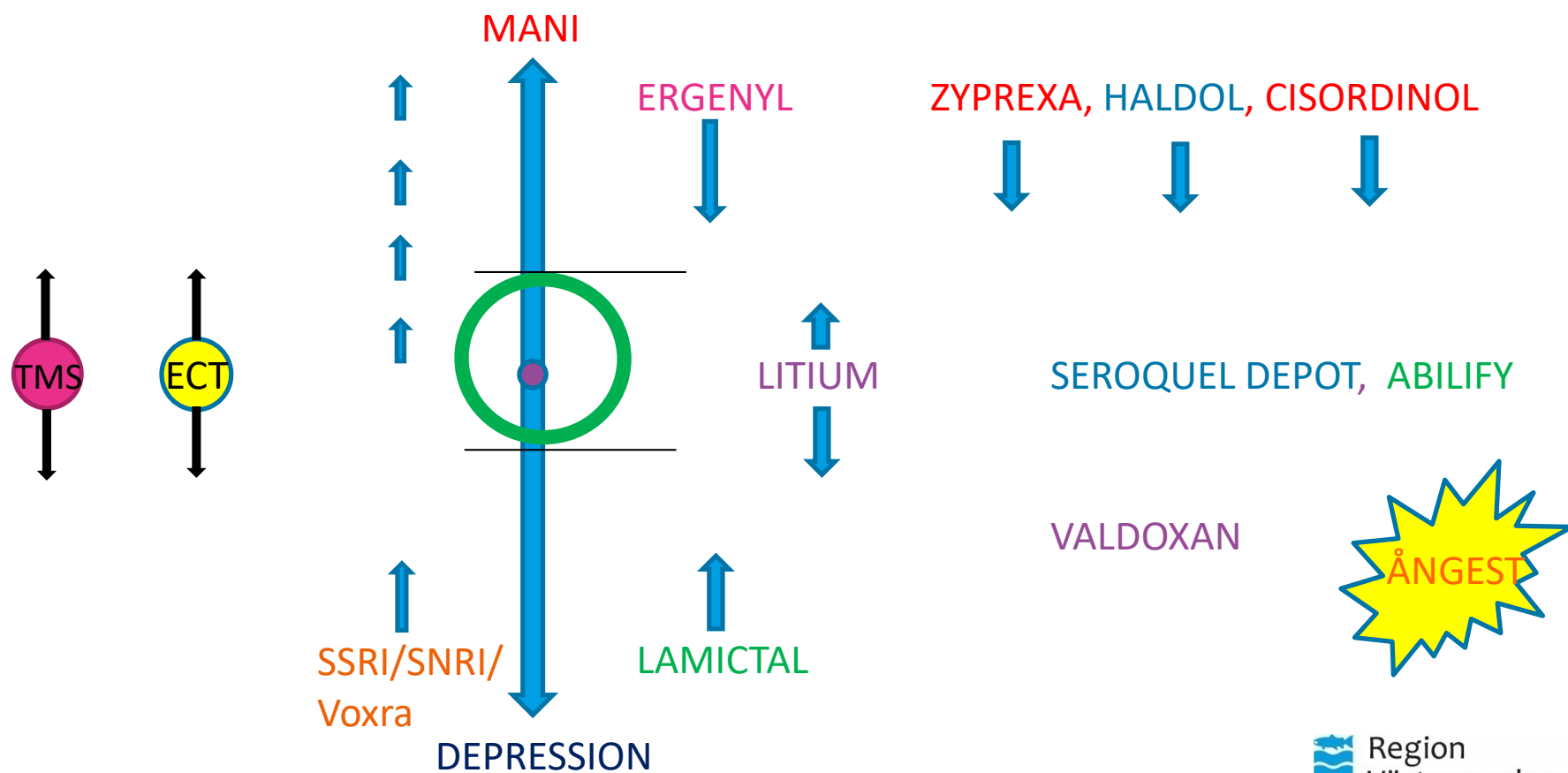
Vilka mediciner finns det?

- stämningsstabiliserande och antiepileptika
- neuroleptika/antipsykotika
- antidepressiva

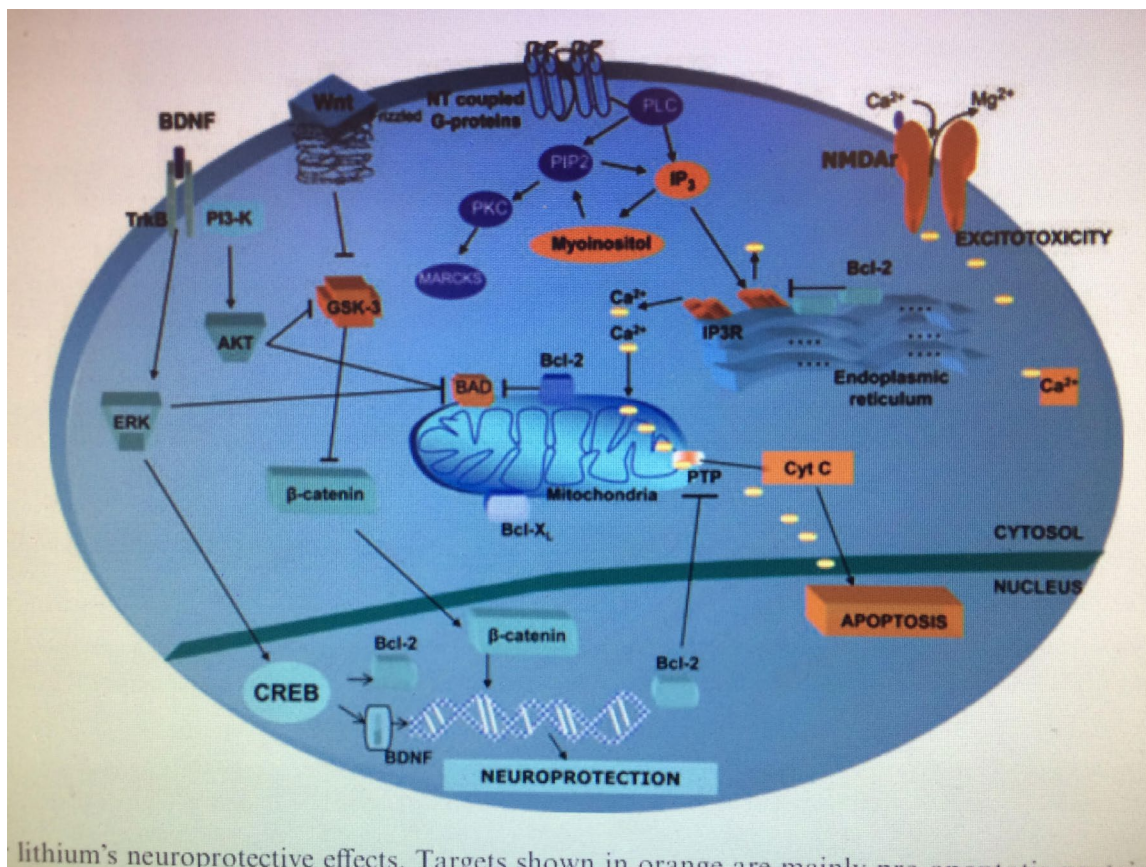
Bipolärt går före ADHD

Farmakologisk trappa

Så verkar medicinerna

Litium är neuroprotektivt och verkar på flera nivåer i och mellan hjärnans celler

lithium's neuroprotective effects. Targets shown in orange are mainly pro-apoptotic proteins.

file:///C:/Users/jofo0072/Downloads/Machado-Vieira_et_al-2009-Bipolar_Disorders.pdf

- ➔ Minskar celldöd
- ➔ Ökar hjärnans grå substans
- ➔ Suicidpreventivt
(ca 1/3 av bipolära patienter gör suicidförsök, 80%-riskminskning med Lithium).
- ➔ Effekt mot aggressivitet och självskadebeteende
- ➔ Förlänger telomerer

Bipolär skola

Vad är bipolär sjukdom/Medicinering

Triggers (sömn, droger och alkohol, positiv och negativ stress)

Balans i hälsa (rörelse/fysisk aktivitet, mat/kost)

Öppenhet mot omgivningen, Rehabkoordination

Föra barnen på tal- bearslee intervention

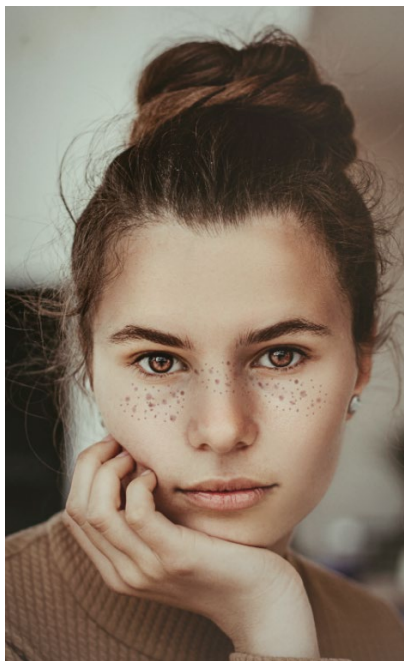
Balans i aktivitet aktivitets- och stämningslägesdagbok

Film

- <https://youtu.be/q65Rn3Eg--U>
- Jag är inte min sjukdom- jag har en sjukdom

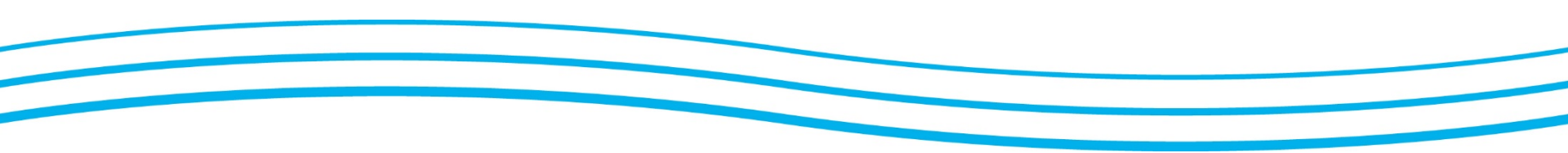

Who is right?

Bilder: Unsplash.se

Tack för idag